

BIOLOGICA

DE KETENORGANISATIE VOOR
BIOLOGISCHE LANDBOUW EN VOEDING

zomer 2008

65

Bio update

VISIE EN FEITEN

**Boergondische
zomermaanden**

**Teo Wams
van Natuur-
monumenten**

Meer dan 100.000 bezoekers gaan 'Lekker naar de boer!'

Onder het motto 'Lekker naar de boer!' trokken zaterdag 21 en zondag 22 juni meer dan 100.000 mensen erop uit naar de jaarlijkse Open Dagen van Biologica bij de biologische boer en tuinder. Dit jaar organiseerde Biologica het evenement samen met Steunpunt Landbouw en Zorg. In totaal hadden 375 biologische boeren en tuinders en zorgboerderijen een week-end lang hun deuren opengesteld voor het publiek. De aftrap van de 'Lekker naar de boer!' dagen vond plaats op boerderij De Schermer in Schermerhorn. Joop Wijn, directeur MKB en Food&Agri Rabobank Nederland, overhandigde daar de eerste exemplaren van de Rabostudie naar zorglandbouw aan Annemie Burger van het Ministerie van LNV en Iris van Bennekom van het Ministerie van VWS. Cabaretier en radiomaker Vincent Bijlo verzorgde een ludieke kick-off met een gesproken column omlijst met geluiden van de boerderij.

Schadefonds ggo

De onderhandelingen over het schadefonds voor ggo-schade zijn nog steeds in volle gang. Biologica en de Vakgroep biologische landbouw van LTO/Biologica pleiten al jaren voor een fonds waarbij de vervuiler betaalt. In november 2007 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen die dit streven ondersteunt. In april is de klankbordgroep genetechnologie van Biologica bij elkaar geweest. Daar is besloten om in overleg met LTO een

brief op te stellen aan LNV waarin de gezamenlijke standpunten ten aanzien van het schadefonds worden benadrukt. Begin juli heeft LNV haar voorstel voor een vervolgaanpak voor het schadefonds en een monitoringsprogramma naar alle convenantpartijen gestuurd. Streven van LNV is om dit voorstel eind juli ter ondertekening voor te leggen aan alle partijen. Kijk voor actuele informatie op www.biologica.nl/gentech.

Stuifmeel ggo-mais overbrugt 250 meter

Onlangs heeft Plant Research International (PRI) de uitkomsten gepresenteerd van een tweejarig onderzoek naar vermenging via stuifmeel (uitkruising) tussen ggo-mais en ggo-vrije mais. Uit de resultaten blijkt dat tussen maisvelden, die 250 meter uit elkaar liggen, nog uitkruising kan plaatsvinden. In het onderzoek is alleen gekeken naar de isolatieafstanden van 25 en 250 meter. Welke afstand nodig is om uitkruising geheel te voorkomen, is helaas niet onderzocht. Daarbij is in het ggo-vrije perceel, met de isolatieafstand van 250 meter, één monster gevonden met 13% ggo-mais. Volgens de onderzoekers komt dit waarschijnlijk doordat één ggo-zaadje is ingezaaid op het ggo-vrije veld. Biologica vindt dit zeer verontrustend omdat hiermee wordt aangetoond dat coëxistentie zelfs onder gecontroleerde proefomstandigheden, waarbij de zaaimachine met veel zorg is schoongemaakt, praktisch niet uitvoerbaar is. Minister Verburg van LNV laat onderzoeken hoe dit probleem kan worden opgelost; bijvoorbeeld met een verplichte cursus voor loonwerkers.

Biologica heeft al eerder om verschillende redenen afstand genomen van de onderzoeksopzet. In de eerste plaats omdat de proef is uitgevoerd met ggo-mais. Volgens ons is de mogelijkheid om de proef uit te voeren met ggo-vrije maisrassen onvoldoende onderzocht. Kijk voor de overige argumenten op www.biologica.nl/gentech.

week van de smaak®
22 t.m. 28 september 2008

Kijk op www.biologica.nl

De Balans

Na 10 jaar met veel plezier directeur te zijn geweest, is het tijd voor een nieuw gezicht en een nieuwe koers. Goed voor Biologica en de hele sector dat iemand zonder de last van het verleden met nieuwe impulsen kan komen. Goed voor mezelf omdat ik in mijn nieuwe parttime functie - als adviseur communicatie en strategie en hoofdredacteur Smaakmakend - terug ga naar mijn wortels als journalist en communicatiespecialist. Met ruimte om na te denken en te schrijven. Ik ga mijn opgedane kennis en ervaring van de afgelopen jaren gebruiken om te zorgen dat de biologische landbouw met thema's als biodiversiteit, dierenwelzijn en gezondheid vaker en met gezag in de media naar voren zal komen.

Bert van Ruitenbeek
Biologica

Ik wil in deze column als scheidend directeur de balans opmaken en mezelf de vraag stellen waarom - ondanks dat we de afgelopen 10 jaar enorm veel terrein gewonnen hebben - onze sector nog steeds een zeer bescheiden marktaandeel heeft.

Ten eerste blijkt het een strijd van lange adem om op te boksen tegen de lobbykracht van grote toeleverende bedrijven van landbouwinputs en veevoer. Ze hebben een machtige stem in Den Haag, Brussel en bij de wereldhandelsverdragen. Daar waar de biologische sector bewezen voordelen heeft, zoals een grotere biodiversiteit, behoud van schoon drinkwater en dierenwelzijn, gaat het bij de lobby vanuit de industrie telkens over beloftes in de verre toekomst. Toch blijken overheden telkens weer gevoelig voor deze lobbyverhalen en wordt regelgeving daarop aangepast.

Een ander belangrijk aspect is het nog beperkte bewustzijn bij het grote publiek over wat goed voedsel nu precies inhoudt en wat de relatie is tussen de keus in de winkel en onze leefomgeving. Ervan uitgaand dat de overgrote meerderheid van de mensen graag wil dat zijn of haar kinderen gezond opgroeien in een leefbare wereld, valt er op dat terrein veel te winnen.

Uiteindelijk kan de markt voor biologische producten pas echt stevig doorgroeien als we aan drie voorwaarden voldoen:

- Trouw blijven aan onze uitgangspunten en in de productie en verwerking voldoen aan de consumentenverwachtingen.
- Zorgen voor een krachtige lobby naar beleidsmakers die feiten scheidt van economische deelbelangen.
- Bijdragen aan een groeiend bewustzijn over onze relatie tot ons voedsel, onze omgeving met allerlei publieksacties en artikelen in de media.

Mijn ervaring van de afgelopen tien jaar is dat de biologische sector gebaat is bij samenwerking en dialoog. Dat is de duurzaamste manier om aan bovenstaande punten verder te werken. Biologica is opgericht door de sector, is van de sector en kan de rol van aanjager vervullen. Ik blijf graag met u aan deze idealen doorwerken vanuit mijn nieuwe rol. De inspiratie blijft!

Residuen in plantgoed

Op 21 april heeft Skal een groot biologisch opkweekbedrijf gedecertificeerd omdat voor de tweede maal residuen van bestrijdingsmiddelen in het plantgoed waren aangetroffen. Dit had tot gevolg dat veel akkerbouwers en vollegrondsgroentetelers van de ene op de andere dag niet meer over biologische kool- of bieslookplanten konden beschikken. Op basis van nieuwe feiten die tijdens een hoorzitting tussen Skal en het betreffende bedrijf naar voren zijn gebracht heeft Skal op 13 mei haar besluit herzien en het opkweekbedrijf alsnog goedgekeurd.

De verontreiniging bleek namelijk niet het gevolg van actief middelengebruik. Wat dan wel de oorzaak is, is nog niet met zekerheid vastgesteld. Mogelijk was gangbaar zaad de bron van de aangetroffen residuen. In de biologische landbouw is het gebruik van gangbaar zaad in bepaalde gevallen toegestaan. Voorwaarde is dat het zaad na de oogst niet-chemisch behandeld (NCB) is. Tijdens de gangbare zaadteelt worden echter wel gewasbeschermingsmiddelen gebruikt die dus mogelijk nog in het biologisch opgekweekte plantgoed zijn terug te vinden.

Om herhaling te voorkomen zijn verschillende acties uitgezet. Plant Research International (PRI) onderzoekt in opdracht van de Themawerkgroep biologisch uitgangsmateriaal en veredeling de precieze oorzaak van het probleem. De Themawerkgroep bekijkt daarnaast welke maatregelen in de opkweeksector nodig zijn om besmetting met residuen te voorkomen. Bij Skal is aangedrongen om de procedure van controle en monsternamen bij biologisch plantgoed te verbeteren. Biologica zal de kwestie binnen IFOAM aan de orde stellen. Meer info: Raaijmakers@biologica.nl

Vakgroepnieuws

Wat zijn de belangrijkste diensten die de landbouw levert naast voedsel? Hoe kunnen we die belonen? Worden de publieke diensten voldoende ondersteund door de markt? Deze drie vragen heeft minister Gerda Verburg september 2007 voorgelegd aan de SER (Sociaal Economische Raad).

Bio: oefentuin voor nieuw beloningsstelsel

De SER concludeert in zijn advies dat dierenwelzijn, milieu en klimaat, (cultuur)landschap, gebruiksnatuur en waterbeheer meerwaarden van de landbouw zijn waarin de markt faalt. Deze diensten dragen bij aan maatschappelijke welvaart en moeten dus beloond worden. De SER wil de beloning van de groene en blauwe diensten nadrukkelijk uit de subsidiesfeer halen. Die maatschappelijke wensen zouden marktconform vergoed moeten worden. De SER stelt vast dat dergelijke beloningssystemen nu nauwelijks worden toegepast en vindt dat daarmee op korte termijn veel meer ervaring moet worden opgedaan.

Verzilveren

Het SER advies zou een impuls kunnen geven aan de ontwikkeling van de biologische sector, aldus Kees van Zelder, waarnemend voorzitter van de Vakgroep Biologische Landbouw LTO/Biologica. "Biologische landbouw scoort hoog op het gebied van genoemde meerwaarden. Volgens het LEI kunnen we op jaarbasis 10 tot 50 miljoen euro besparen als alle boeren omschakelen naar biologische landbouw. Met name het weglaten van kunstmest en bestrijdingsmiddelen levert veel op. Als deze groene en blauwe diensten verzilverd worden, zijn omschakelende boeren niet meer afhankelijk van subsidies en zal de overstap naar biologisch alleen maar aantrekkelijker worden."

Denkkracht

Met Bioconnect is de biologische sector goed georganiseerd op het gebied van kennisontwikkeling. Dankzij de Skalcontroles is er een systeem om alle biologische bedrijven in Nederland te monitoren. Deze twee middelen maakt de biologische sector geschikt als oefentuin voor een nieuw beloningssysteem, aldus Van Zelder. "De biologische sector biedt zich aan als pilot. Met de verschillende

themawerkgroepen in Bioconnect hebben we de denkkracht gebundeld om op het gebied van dierenwelzijn, klimaat, bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit een meetsysteem te ontwikkelen. Met behulp van Skal kunnen we experimenteren hoe de geleverde groene en blauwe diensten in de praktijk gecontroleerd kunnen worden."

Handen en voeten

Deze zomer gaat een delegatie van de Vakgroep naar Den Haag om te praten over het SER advies. Van Zelder: "We hebben het al heel lang over beloning van groene en blauwe diensten. Het SER rapport bevestigt dat het nu echt tijd wordt om dit handen en voeten te geven. In eerste instantie gaan we praten met de ambtenaren, die de minister adviseren. Het zal voor de overheid lastig zijn om de biologische landbouw deze pilotpositie te geven. Toch is het slim om het wel te doen. Wij hebben ervaring op deze maatschappelijke thema's, we hebben gebundelde denkkracht en een controlesysteem. Bovendien zit pionieren in ons bloed: wij hebben de mentaliteit en de motivatie om als kraamkamer te fungeren voor het nieuwe beloningssysteem."

Natuurbeheer door boeren

Hoe kunnen biologische boeren als beheerder van natuurgebieden ingezet worden? Om knelpunten en voordelen te onderzoeken, begeleid Frans Smeding van het Louis Bolk Instituut twee samenwerkingsprojecten tussen biologische boeren en natuurorganisaties in de Graafschap (Natuurmonumenten) en de kop van Overijs-

sel (Staatsbosbeheer). In de Graafschap wordt o.a. gekeken hoe beheersland door bemesting van ruige mest beter gebruikt kan worden voor ruwvoerwinning. In Overijssel wordt o.a. onderzocht of er voor de potstal goedkoop strooisel uit de natuurterreinen te winnen valt. Meer info: willems@biologica.nl.

Doe mee met de Week van de Smaak!

De Week van de Smaak (22 t/m 28 september 2008) belooft veel publiciteit te gaan losmaken in de media. Maak slim gebruik van dit machtige PR-voertuig en meld u aan met een evenement!

Meedoen is makkelijk en biedt mooie voordelen. Alle informatie over deelname aan de Week van de Smaak vindt u op www.weekvandesmaak.nl. Alle activiteiten die voor 15 juli worden aangemeld krijgen een plek in de programmakrant die in een oplage van 750.000 wordt verspreid. 'Last minute' aanmelden is mogelijk tot 15 augustus. Uw activiteit wordt dan alleen vermeld op

de website (150.000 bezoekers in september). Zowel grote evenementen als kleine lokale initiatieven zijn van harte welkom, zolang deze aansluiten bij de kernwaarden van de Week van de Smaak: seizoensgebonden, diervriendelijk, natuurzuiver, ambachtelijk, bekende herkomst. Vaak is het mogelijk om bestaande initiatieven "in te bouwen" in de Week van de Smaak. Restaurants, winkels, catering, boerderijen: de mogelijkheden zijn eindeloos!

De Week van de Smaak is een gezamenlijk initiatief van Euro-Toques, smaakambassadeur Pierre Wind, Slow Food, Streek eigen Producten Nederland, Kunsthal Rotterdam en Biologica. Project-

leiding ligt bij Biologica. De Week van de Smaak wordt langjarig gesteund door het VSBfonds en het ministerie van LNV. Zwolle is de hoofdstad van de Week van de Smaak.

Begin van 'Boergondische zomermaanden'

Om de vraag naar biologische producten en met name die via de rechtstreekse verkoop bij de boer verder te prikkelen, vormde de landelijke Open Dagen bij de biologische boer en tuinder (zie pagina 1) ook de start van de actie 'Proef de aandacht op de boerderij'. Daarbij wordt kopen bij de biologische boer beloond met de kans op plaatsen voor een 'Boergondisch feestmaal', een culinair festijn op het boerenerf of in de stal. Om de diverse activiteiten in de komende periode te verbinden, is er de nieuwe website www.lekkernaardeboer.nl. Deze site werd ontwikkeld door Biologica en de Task Force Marktontwikkeling Biologische Landbouw.

WWW.PROEFDEAANDACHT.NL

Oerbrood

Oerbrood (22 miljoen broden per jaar) is sinds medio mei volledig biologisch. Smaakgoeroe Pierre Wind bakte het eerste biologische Oerbrood in de grootste oven van Nederland, in het Rotterdamse Museum. Pierre Wind: "Als zo'n grote speler volledig overgaat op biologisch, maak ik daar een diepe buiging voor. Laat dit lef een voorbeeld zijn voor anderen!" De omschakeling van Oerbrood naar biologisch komt op een mooi moment. De Helden van de Smaak verkiezing, een onderdeel van de Week van de Smaak, staat dit jaar in het teken van brood en streekgebonden banket.

Codex Alimentarius

Biologica is begin 2008 door veel mensen gebeld en gemaild, die zich zorgen maakten over geruchten rond de Codex Alimentarius. In een rondzend e-mail, die veel varianten kent, staat bijvoorbeeld dat de Codex een wet is die regelt dat vanaf 2010 al het voedsel moet zijn bestraald en dieren groeihormonen moeten krijgen. Niets hiervan is waar. Biologica vindt het een goed teken dat consumenten hun zorgen uiten. Het onderstreept het belang dat maatschappelijke organisaties betrokken blijven bij mondiale afspraken over voedsel, voedselveiligheid en hygiëne. Om op alle vragen een goed antwoord te geven, heeft Biologica op haar website de waarheden en mythes op een rijtje gezet. Kijk op: www.biologica.nl/beleidenregels.

Winkelzuilen

Afgelopen maand is de nieuwe website www.allesovernatuurvoeding.nl van start gegaan, met recepten, achtergrond, dieetinformatie en nieuwtjes over natuurvoeding. Het is een initiatief van Stichting Promotiebureau Biologische Speciaalzaak (PBS), waar vrijwel alle leveranciers, merkhouders en winkel(organisaties) uit de natuurvoedingsbranche bij aangesloten zijn. De website is een afgeleide van de winkelzuil, die Stichting PBS dit voorjaar in 50 winkels heeft geplaatst. Bij de winkelzuil kunnen klant via scanning van de barcode (of via een zoekfunctie) productinformatie opvragen. De website is de volgende stap, waarmee de informatie ook via internet beschikbaar is gekomen. Meer info: van.erp@biologica.nl.

Teo Wams
van Natuurmonumenten:

**“Op biologische
bedrijven krijgt de natuur
meer kans.”**

Natuurbeheer via de boodschappentas? Het is een nieuwe manier van denken voor Natuurmonumenten en het levert verrassende samenwerkingen op. Bijvoorbeeld spaaracties met De Natuurwinkel. Teo Wams, directeur natuurbeheer, vertelt waarom zijn organisatie er baat bij heeft om hun 900.000 leden te ‘verleiden’ tot de aankoop van biologische producten.

Natuurmonumenten heeft voor de tweede keer zijn handtekening gezet onder het deelconvenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw. Daarmee belooft de natuurorganisatie dat zij zich zal inspannen om haar achterban te stimuleren om biologische producten te kopen.

Waarom heeft Natuurmonumenten haar handtekening onder het deelconvenant gezet?
“Wij zijn een terreinbeherende organisatie. Het beheren van onze 100.000 hectare natuur is het werk dat wij op de eerste plaats doen. Maar we snappen heel goed dat een aantal maatschappelijke ontwikkelingen van invloed zijn op de natuur. Klimaatverandering en landbouw vragen bij uitstek onze aandacht. Omdat deze twee grote impact hebben op de kwaliteit van de natuur, vinden we dat wij daar een mening over moeten hebben. Wij constateren dat biologische landbouw minder negatieve invloed heeft op de natuur. In de algemene zin omdat biologische landbouw geen chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest gebruikt en omdat het minder intensief met het land omgaat.”

Hebben biologische boeren dan ook een streepje voor bij het beheer van natuurterreinen?

“Los van het convenant hebben wij al tientallen jaren de voorkeur om met biologische boeren samen te werken. Op biologische bedrijven krijgt de natuur meer kans. Het is een feit dat er meer planten- en vogelsoorten op biologische landerijen voorkomen. Maar juist voor de biologische boeren kan diezelfde natuur soms ook behoorlijk lastig zijn. Denk aan overwaaiende onkruiden uit het aangrenzende natuurgebied of vogels die zich tegoed doen aan het gewas. Landbouw en natuur hebben een complexe relatie.”

De link leggen tussen natuurbeheer en de boodschappentas. Is dat een nieuwe manier van denken voor Natuurmonumenten?

“Wij hebben 900.000 leden en dat zijn ook ongeveer 900.000 huishoudens. Als wij deze mensen kunnen stimuleren om vaker biologische producten te kopen, komt er meer biologische landbouw en dat is goed voor de natuur. Het is niet nieuw dat wij ons realiseren dat biologische landbouw beter is voor de natuur, maar het is wel nieuw dat we natuurontwikkeling aan de verkoop van voeding koppelen. Ik heb het idee dat onze leden dat een logisch verhaal vinden. Om klimaatverandering tegen te gaan, draai je spaarlampen in en stap je over op groene energie. Om onze natuur te beschermen, kies je voor biologische voeding. Mensen vinden het ook prettig dat ze met hun dagelijkse boodschappen iets bij kunnen dragen aan de natuur in Nederland.”

Hoe gaat Natuurmonumenten invulling geven aan het convenant en welke acties liggen er op stapel?

“De afgelopen convenantperiode hebben we met De Natuurwinkel een kortingsactie gehouden. Er komt natuurlijk aandacht in ons blad en organiseren we dit jaar ruim 150 biologische proeverijen bij onze bezoekerscentra en in onze natuurgebieden. Ook zijn er plannen om onder de naam Hackfort biologische streekproducten op de markt te brengen. Het onderwerp wordt binnen onze organisatie enthousiast opgepakt. Het bruist van de goede ideeën!”

Deelconvenant

Op dinsdag 22 april 2008 hebben het Ministerie van LNV en 13 maatschappelijke organisaties hun handtekening gezet onder het tweede Deelconvenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw. Het doel van het deelconvenant is om de achterban van deze maatschappelijke organisaties, gezamenlijk zo'n 5 miljoen mensen, te stimuleren tot consumptie van biologische producten. De looptijd van het convenant is tot 2011, de coördinatie is in handen van Biologica. De deelnemers zijn: Avalon, Biologica, De Kleine Aarde, De Milieufederaties, Dierenbescherming, Greenpeace, IVN Nederland, Milieudefensie, Natuur en Milieu, Natuurmonumenten, Vegetariërsbond, Protestantse Kerk in Nederland, Vogelbescherming. Meer info: Biologica, marinussen@biologica.nl en www.biologica.nl/beleidenregels (zie convenant MBL).

Nieuwe gewasbeschermingsmiddelen

In het Scof, het permanent comité voor de biologische productie in Brussel, komen alle 27 lidstaten bijeen om besluiten te nemen over regels in de Europese verordening voor biologische productie. Het Scof heeft besloten om vanaf 7 mei 2008 vier nieuwe gewasbeschermingsmiddelen toe te laten in de biologische teelt. Of deze middelen vervolgens ook in alle lidstaten gebruikt mogen worden, hangt af van de nationale wetgeving. In Nederland mogen de nieuwe middelen alleen gebruikt worden als ze toelating hebben van het College voor Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden. Twee van de vier middelen zijn voor de Nederlandse praktijk van belang: kalibicarbonaat en spinosad. Kalibicarbonaat is een natuurlijk en onschadelijk middel dat ook is toegestaan in biologische voedingsmiddelen; het wordt bijvoorbeeld gebruikt als rijpsmiddel (bakpoeder). Experimenten hebben aangetoond dat kalibicarbonaat helpt om bijvoorbeeld schurft te bestrijden in de appel- en perenteelt. Het middel heeft echter nog geen volledige toelating in Nederland en mag nog niet vrij gebruikt worden. Spinosad is ook een natuurlijk middel, gemaakt door de bacterie *Saccharopolyspora spinosa*, en is een breed werkende insecticide die ook dodelijk kan zijn voor bijen en hommels. Hoewel het ook voor biologische boeren soms noodzakelijk is om met hulp van natuurlijke middelen een plaag te lijf te gaan, is Biologica niet blij met de toelating ervan in de biologische teelt. Meer info: blom@biologica.nl.

Biovitaalkas

Biologische teelt vindt plaats in de volle grond. Voor de biologische glastuinbouw blijkt het lastig om een gezonde en weerbare bodem met een goede structuur te ontwikkelen. In de praktijk blijkt dat na meerdere jaren de grondgebonden ziekten en plagen toenemen. Onder de projectnaam 'Biovitaalkas' gaan onderzoekers van WUR Glastuinbouw de komende jaren onderzoeken welke teeltmaatregelen de weerbaarheid van de bodem kunnen ontwikkelen. Daarmee kan de teeltzekerheid voor de biologische glastuinbouw vergroot worden. Stap een is het vergaren van heel veel kennis. In de bodem vinden zeer veel processen plaats. We moeten inventariseren welk voedselweb in de kasbodem een rol speelt. Dan moeten we uitzoeken welke spelers belangrijk zijn bij het onder de duim houden van grondgebonden ziekten en plagen. En daarna moet nog onderzocht worden welke maatregelen je kunt nemen om deze spelers te sturen. Na theoretische kennis verzamelen volgt het experimenteren. Meer info: blom@biologica.nl.

WWW.BIOCONNECT.NL

Niet meer ploegen

Een boer ploegt zijn akkers om de gewasresten en het onkruid weg te werken maar verstoort daarmee ook het bodemleven en de bodemstructuur. Om te kijken of stoppen met ploegen de bodem en opbrengst kan verbeteren, is de werkgroep 'Niet kerende grondbewerking' vorig jaar van start gegaan. Drie Zeeuwse boeren onderzoeken wat er gebeurt als je de bodem gewoon laat zoals die is. Alex van Hootegem is een van hen: "Het bodemleven floreert veel beter, ik zie de grond bijna bewegen. Ik ben hier vorig jaar mee begonnen en verwacht dat ik op termijn 30% minder mest nodig zal hebben." Meer info: blom@biologica.nl.

Verbinden met burger

Biologische bedrijven doen in verhouding ruim drie keer zoveel aan verbreding van activiteiten dan gangbare bedrijven. Naar verhouding doen ze ruim drie keer zoveel aan natuurbeheer, ruim vijf keer zoveel aan directe verkoop, bijna zes keer zoveel aan recreatie en ruim zeventien keer zoveel aan zorg. Dat zijn de belangrijkste conclusies van het onlangs verschenen onderzoeksrapport "Verbindingen tussen producent en consument/burger", uitgevoerd door Wageningen UR. Het rapport telt 31 pagina's en is toegankelijk geschreven. Het rapport kan opgevraagd worden via www.ppo.wur.nl (PPO publicatienummer 378; kosten 15 euro).

Multifunctionele landbouw

Omdat relatief veel biologische bedrijven hun agrarische activiteiten verbreden met recreatie, zorg, natuurbeheer, educatie en huisverkoop is binnen Bioconnect de Themawerkgroep multifunctionele landbouw en directe verkoop opgericht. Deze bedrijven hebben intensief contact met burgers en fungeren daardoor als ambassadeurs voor de gehele sector. Met de themawerkgroep is er nu een loket waar specifieke knelpunten van deze multifunctionele bedrijven opgelost kunnen worden door kennisontwikkeling en -uitwisseling. Voorzitter van de werkgroep is Monique van der Laan van melkveebedrijf de Beekhoeve in Kamerik. Naast melkproductie richt de Beekhoeve zich op agrarisch natuurbeheer en een intensief contact met burgers.

COLOFON

De Bio update is een uitgave van Biologica en verschijnt vier keer per jaar. Leden van de bij Biologica aangesloten verenigingen ontvangen deze update. Dat zijn de leden van de Vakgroep Biologische Landbouw LTO/Biologica, de Vereniging van Biologische Productie- en handelsbedrijven (VBP) en Vakcentrum Natuurvoeding & Reform (VN&R). Ook de ondertekenaars van het "Biologisch Deelconvenant" en een groeiende groep relaties binnen en buiten de biologische sector ontvangen de Bio update.

Bio update 65
zomer 2008

Redactie en samenstelling:
Annelijn Steenbruggen

Bijdragen:
Marian Blom
Maaïke Raaijmakers
Bert van Ruitenbeek
Jasper Vink

Foto's:
Beeldbank Biologica
Pleier Ouddeken
Annelijn Steenbruggen

Oplage:
2.150 exemplaren

Lay-out:
Vilarrica bv
Baarn

Druk:
Drukkerij Klomp
Amersfoort

Redactieadres:
Biologica
Postbus 12048
3501 AA Utrecht
tel. 030-2339970
info@biologica.nl
www.biologica.nl
www.adopteereenkip.nl
www.adopteereenappel.nl